

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

1923-рэ ильэсүү
гээтхалэм
кыншгээжьагаа кыншдээ

№ 119 (21373)

2017-рэ ильэс

ШЭМБЭТ
БЭДЗЭОГҮҮМ и 8

Адыгэ макъ

Голос
адыга

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъээст

Адыгэкъалэ исымэджэш отделениякъэ къышызэуахыгъ

Республикэм и Лышхъэ ипшъэрыйлхэр пээльэ гъэнэфагъэкъэ зыгъэцкъэрэ Къумпъыл Мурат Адыгэкъалэ исымэджэштэу К. М. Батмэнэм ыцэ зыхырэм — гу-лынтифэ узхэм зыщяэзэрэ отделение бэдзэогуум и 1-м къышызэуахыгъем ѿшагъ. Аш тоф зэришээрэм зыщагъэгъозагъ Урысые Федерацием и Президент и Полномочна лыклоу Къыблэ федеральна шъолтырым ѿшем иаппарат Адыгэ Республикэмкъэ ифе-

деральнэ инспектор шхъалэу Сергей Дрокиним, Адыгэ Республикэм псайныгъэр къэххумэгъэнэмкъэ иминистрэу Мэрэтыкъо Рустем.

Сымэджэшним иврач шхъалэу Лышхъэ Фатимэ къызэриотагъэмкъэ, гу-лынтифэ узхэм зыщяэзэрхэ отделение непэрэ ухьтэм диштэрэ диагностике оборудованиер къыфащфыгъ, реанимационнэ палатэхэр къыфихъэгъыгъ, медицинэ тофышишхэр рагъэ-

джагъэх. Къэлэдэсхэм ямызакъо, Туюжъ, Тэххутэмькье районхэм ашып-сүхэрэм яфэло-фашхэр зигугуу къэтшагъэ отделением шафагъэцкъэштых.

Мэрэтыкъо Рустем къызэриотагъэмкъэ, инсульт е инфаркт къызэуталхэрэм мыш апэрэ тофышишхэр щарагъэгъотын альэкъыщт. Отделением тоф зишишхэрэ апэрэ мафэхэм сымэджиц къагъэнэжын альэкъыгъ. Сымаджэм операции фашын фауу зыхыкъэ, гу-лынтифэ узхэм зыщяэзэрэ регион гупчэм е Краснодар краим имидицина учреждениехэм занкъэ ар агъакло. Адыгэ Республикэм псайныгъэр къэххумэгъэнэмкъэ и Министрствэ зигугуу къэтшагъэ отделением пае ангиографи-

фическэ установкэрэ МРТ-рэ къышэ-фынхэ имурад.

Адыгэим и Лышхъэ ипшъэрыйлхэр пээльэ гъэнэфагъэкъэ зыгъэцкъэрэ Къумпъыл Мурат зэрхигъеунэфыкъыгъэмкъэ, гу-лынтифэ узхэр архы анахъэу цыфхэр нахыбэу зерхилыкъхэрэр, аш епхыгъэу республикэм илэшхъетхэм тофхэм языт нахышу шыгъэнэм анаэ ренэу тырагъеты. Непэкъ Адыгэим гу-лынтифэ узхэм зыщяэзэрэ отделениитly, регион гупчэ итых, республике диагностикэ гупчэ агъэпсы.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэ
ипресс-къулыкъу
Сурэтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэ и Указ

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкъэ и Гупчэ комиссие решашающэ голосым ифитыныгъэ зилэу хэтхэм яхыллагъ

Федеральнэ законэ «Урысые Федерацием игражданхэр хэдзынхэмрэ референдумынрэ ахэлэжьэнхэмкъэ фитыныгъэу ялхэмкъэ гарантие шхъалэхэм яхыллагъ» зыфиорэм ия 23-рэ статья, Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкъэ и Гупчэ комиссие яхыллагъ» зыфиорэм ия 5-рэ статья адиштэу унашю сэшы:

1. Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкъэ и Гупчэ комиссие решашающэ голосым ифитыныгъэ ялэу хэтнхэу гъэнэфэгъэнхэу:

1) Джемелинский Александр Василий ыкъор — политикэ партиеу «Справедливая Россия» зыфиорэм ыцлэкъ;

2) Дунаевская Екатерина Александр ыпхъур — политикэ партиеу «Казачья партия Российской Федерации» зыфиорэм ыцлэкъ;

3) Кіэрэшэ Нээфээт Руслан ыпхъур — Урысые политикэ партиеу «Едини России» ыцлэкъ;

4) Овчаров Юрий Анатолий ыкъор — Урысые политикэ партиеу «Урысыем ипенсионерхэм япартие» ыцлэкъ;

5) Сәмэгу Нурабий Амэрбий ыкъор — Урысые Федерацием хэдзынхэмкъэ и Гупчэ комиссие ыцлэкъ;

6) Хъацлэцлэ Фатимэ Зауркъан ыпхъур — Урысые Федерацием хэдзынхэмкъэ и Гупчэ комиссие ыцлэкъ;

2. Зыкъялхэрэ мафэм щегъэжьагъэу мы Указым къуачэ илэхъ.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэ ипшъэрыйлхэр пээльэ гъэнэфагъэкъэ зыгъэцкъэрэ Къумпъыл Мурат

къ. Мыекъуапэ,
мэкъуогуум и 27-рэ, 2017-рэ ильэс
N 110

Гъогум изытет тегущыагъэх

Адыгэ Республикэм и Лышхъэ
ипшъэрыйлхэр пээльэ
гъэнэфагъэкъэ зыгъэцкъэрэ
Къумпъыл Мурат автомобиль
гъогоу «Каменномостский —
Победа» зыфиорэр агъэфедээ
«инертнэ материалхэр»
(пшахъор, пшэхъо-мыжъо
зэхэллыр, нэмыхъэри) зезыщэхэрэ
организациехэм япашхэм
тыгъуасэ аукалагъ.

Хыльээшээ машинэхэм апкъ къикъыкъэ
мы пъогур зэцькъуагъэ зэрэххурэм илофыгъо
къээрэугоижъхэр тегущыагъэх, ар дэгээз
зыжыгъэнэмкъэ хэкъыпхэх яласагъэх. Тофхъабзэм хэлэжьагъэх федеральнэ инспектор шхъалэу Сергей Дрокинир, АР-м и Лышхъэ министрэхэм я Кабинетэ
я Администрации ипащэу Тхъакъушина Мурат, вице-премьерэ Сапый Вячеслав, министрэхэу Валерий Картамышевым Олег Топоровынрэ, муниципальна образование «Мыекъопэ районым» иадминистрации ипащэу Алексей Петрусенкэр, нэмыхъэри.

— Экономикэм, зеклоным хэхъонгъэхэр ашынхэ зэрэфаем дахлоу пшахъом, мыжъо-пшэхъо зэхэлтым, нэмыхъэх язещэн фэгъээзгэе организациехэм яшлонгынгъэхэр къыдэлтыйтэхээ, лъэнэнкохэр зыгъэрээн

ылъэкъыщт хэкъыпхэхэр къэдгъотынхэ фае, — къыуагъ Къумпъыл Мурат.

Министрэу Валерий Картамышевым къызэриотагъэмкъэ, федеральнэ программэу «Урысыем и Къыбл» зыфиорэм илэцэкъэн къыдыхэлтытаа 2003-рэ ильэсүүм щыублагъэу автомобиль гъогоу «Каменномостский — Победа» зыфиорэм къыхиубытэрэ километрэ 12 фэдиз зэтэргээпсэхагъ. Зэкъэмки аш сомэ миллион 403,6-рэ тырагъэкодагъ. Асфальт зытель гъогур зэцьамыгъэхъоным пае машинэ хыльэхэр зэрхийонхэ альэкъыщт мыжъо зытель гъогу тедээ агъэлсыгъ. Ау, а гъогур организациехэм агъэфедэрэ, хыльээшэхъэр мыдрэ гъогум рэхлох. Аш илэцэкъэжьын сомэ миллион 73-рэ фэдиз пэхуханэу къальытагъ.

Хэкъыпхэ щылэхэм зэгъусэхэу яусэнхэ, зэгурьонхэ зэрэфаехэр къыуагъ нэүжим гүшүйэр зыштэгъэ Сапый Вячеслави. Асфальт зытель гъогур мыш фэдэу агъэфедэ хъумэ, бгъэцэлжэхъыгъами, аш изытет талэки зэрээшькъоцтыр къыхигъэшгъ.

Организациехэм япашхэм ежхэм яеплъыкъэхэр къыраотыкъыгъэх, республике илэцэкъэн хэбээз къулыкухэм зэгурьонхэ зыдяятуу тоф ашлан гухэль зэрэлж къауагъ.

ТХЬАРКЬОХЬ
Адам.

ЭКОНОМИКЭМ ХЭХЬОНЫГЬЭ ЫШЫНЫМ ФЭЛОРЫШЭЩТ

Тигъээт кызыэрэхиутыгъэу, Адыгэ Республикаэм экономикэ политикэмкіэ и Координационнэ совет изэхэссыгъо щыагъэм тхъамэтагъор щызэрихъагъ Адыгейим и Лышьхъэ ившъерильхэр пээльэ гъэнэфагъэкэ зыгъэцкіэрэ Къумпыл Мурат.

Мэкьумэц ыкчи мэз хызын мэтхэм, псөольшыным, чычэгь банингъэхэм ягъефедэн, зеконным альэнныкъокэ экономическе юфхэм язытет зыфедэм фэгъэхыгъэ зэхэфынхэм язэфхысыжьхэр ары юфыгъо шыхьеау ащ кыщаалтыгъэр. Мыщ епхыгъеу къэгущынагь АР-м экономике хэхъоныгъэмкэ ыкчи сатыумкэ иминистрэу Олег Топоровыр. Ащ кызызериуагьэмкэ, отраслэ зэфрешьхяфхэмкэ зэхащэгъэ ултьэкунхэм къакэлтыкло гумэкыгъо зыдэшил лъэныкьүн 10 агъенэфарь, ахэр дэгъэзэйжыгъянхэм ыкчи тапэкэ хэхъоныгъэхэр ашынхэм фытегъэпсихъэгъэ проектхэр агъехаазыргъяа. Щэм хашыкырэ продукцием икъыдэгъэкын, анахьеу адигэ къуаем, республикэм щаыть былымышхъэхэм япчьягъэ хэгъэхъогъенным, лэжыгъэм ыкчи хэтэрыйхэм якъэгъэкын, промышленностын ыкчи зеконным хэхъоныгъэхэр ашынхэм, бюджет зэфрешьхяфхэм арагъэхъэрэ хэбзэхахъхэр нахьыбэ шыгъэнным, псөольшыным, нэмьи 1 лъэныкъохэми министрээр къащицуугь.

Щэм икъыдэгъэкын ыкыи гъэшым ихэшыкын

2016-рэ ильэсүүм республикаар тонн мини 120,3-рэ кыышыдагчыгийг. Аш щынчээ тонн мин 56-р ежь цыфхэм агъэфедагь, тонн мин 64,3-р ащаагь. Шэр переработкэ зышырэ аужырэ шалхъэхэм адиштэрэ завод инхэр Адыгейимитых. Ильэсүүм кыыклоц ахэм щэ тонн мини 193,5-рэ переработкэ ашынымкэ куяачэ ял. Ау 2016-рэ ильэсүүм агъэфедагьэр щэ тонн мини 134,5-рэ е процент 69-рэ ныїэп. Шэ тонн мини 10-р республикам кыышахыжыгъ, адэр тонн мини 124-р къэралыгъом инэмүүк шъолтырхэм къаращыгъ. Аш кыыххкыкэ щэу республикам кыышыдагчыгырэр фэдэ пчагчыгкэ нахьыбэ шыгыэн фаеу пшъэрильт къеуцу. Министерствам кызызэрилтиятаильэмкэ, ильэсүүм кыыклоц щэу ашэфирэм сомэ миллиарди 2,7-рэ тырагчыгкүадэ, республикамкэ ар бэдэд. Шэ къязы-

ЗЭРЭФААР КЫШАГОДЬГААР **ХэтэрыкIхэр, пхъэшъхъэ- мышъхъэхэр**

A black and white photograph showing a close-up view of an apple tree branch in the foreground, heavily laden with ripe apples. The tree is part of a larger orchard, with more trees and bushes visible in the middle ground. In the background, a large, calm body of water is nestled among rolling hills or mountains covered in dense forest. The lighting suggests a bright day, casting soft shadows on the ground.

БлэкІыгъэ ильэсүм Адыгей-
им хэтэрыг тонн мин 69.4-

рэ къыщағъэкыгъ, аш щыщэү тонн мин 16,1-р lyагъэкыгъ. Продукцием инахыбэр ежы цыфхэм ағъефед, къялыекырэр өрмэлүкъхэм, нэмыкч чыпэхэм ащауағъэкы. Переработкэ зыширыэ предприятиехэм республикэм къыщағъэкыгъ хэтэрыкхэр мэктэ дэдэү къаэклахъэ, аш къегъэлтагьо мы си-рьем зарашыкхэрэр.

2016-рэе ильтэсүм пхъэшхъэ-
мышхъэ ыкын цумпэ льепкы
зэфэшхъяаф тонн мин 22,6-рээ
регионын кыншахыжыг, аш-
щынчэу тонн мин 11,4-р ашагь.
Пхъэшхъэ-мышхъээ ыуагъэки-
гээрээ илрөөцөн 86,7-р мылтын
ары. Үлгүүлэхэд зиггуу төхөн
шынчэе продуksiиер перера-
боткэ зышырэ предпринятии 4
Адыгейн ит. Мыхэм перера-
боткэ ашырэх хэтэрхийлэх ыкын
пхъэшхъэ-мышхъхээхэм янахын-

бэр нэмүүк шылтэйрхэм къаращи. Арышь, мыш фэдэе производциеу республикэм къышахыжырэм фэдэе пчагъягээхэгъэхэхьогъян, отраслэм щыла-жьехэрэм Іэплигъу афэхьгульэнфаяе. Аш фытегъэлсыхъэгъе проектир профильнэ министерствэм къыгъэхъазырынэу фагъязаг.

Лэжьыгъэр

БлэкЫыгъэ ильэсым регионым

фае. Ашкә Адыгейим ишықлагъэр зэкә ләкәль, иагроклимати аш фытехъэпсыхъягъ.

нахъ дэгъо ашләх, чынпә бизнесым хэхъоньгъэхэр ышынхэмкә перьохъоу шылехэм ашыгъуа-

Зеклоны

Республикэм итуристический комплекс субъект 238-мклэ къэгъэльэгъуагь. Ахэм янахын бэр Мыекъопэ районым ит ыкли бизнес цыкъум халтытэх. Мыекъопэ отраслэм юф щызышлэрэ организации 151-мэ альэныкъоклэ упльэкунхэр зэхацгайх. Зэхэгжүүлэх фэхъысыжхэм къызэрагъээ

Псэолъэшыныр

хэй фаг бээзэй б.
АР-м и Лышыхъэ ишшээрль-
хэр пэлтээ гъэнэфагъэкэ зы-
гъэцкээрэ Къумпыл Мурат мы
лофыгъом мэхъянэшко зэрийр
къыхигъещизэ, профильнэ ми-
нистерствэхэм, ведомствэхэм,
муниципальнэ образованиехэм
яловшэн нахь агъэльэшныеу
къариулагь, анахьэу анаэ зы-
тырагъетын фаехэр афигъэнэ-
фагъах.

— Ышыэкіе зиггүүр къэт-
шығыр пшъерылтэхэр гъецэ-
клагъэх зыхыукіе, ыофшіеплэ
чыплакіехэр къыззұутхынхэ,
бюджетым къихъэр хъакулахъ-
хэм ахедгъэхъон амал тиішт.
Тәркіе анах шъхьяләр экономи-
кем хәхъоныгъе ышыныр
ары. Арышъ, пстэуми тио зэ-
хельеу ыоф зедэтшіеним, къыт-
тефәрәр дъяцекіеним мәхъа-
нешко ил, — къылуагъ Къумпіл
Мурат.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

лэжьыгъэ бэгьюагъэ къышахьыгъыгъ. Коцыр переработкэ зышырэ предприятие инхэу тиlэхэр пшьэдэккыжьэу ахырэмкэ гүннэпкъэ гъэнэфагъэ зинэ обществэхэу «Адыгэ комбикормыш заводыр», «Дондуковскэ элеваторыр», «Краснодарзэрнопродукт» зыфиорэр арых. Ильэсым къыклоц мы предприятии-ехэм лэжьыгъэ тонн мин 369,5-рэ переработкэ ашы. Адрэ къянэрэр республикэм раши. Мы сырьем Адыгеир щыкнэрэп. Арышъ, комбикормэр зыша-гъэфедэхэрэ лъэнныкъохэу мэлхэм, чэтхэм, пцэжкыиехэм ыклы былымхэм яхьун фэгъэзагъэхэм нахь зягъэушьомбгүгъэн арых. Сыда помэ чыпшэхэм къащаизэуахырэ предприятия-клэхэр, организациехэр ахэм

«Насыпыр занкізу къакіорәп»

Гуцылэжъ.

Щэлагъэм уеухъумэ

Ушыләным щелагъе ищыклагъ.
Гъашлэр гъунэнчъеу уиклесэн
фае, ащ ижыхъэрзэ фырты-
нэхэр пылухъанчъеу къызэпывп-
чыхээзэ, уицыфыгъэ, уишхъэл-
лытэжж къэбгъэгъунэнхэм пае.

Лъвтэжэ възгъвъ вунзлэхм пас.
Гъашлэр сыдигуы хэтки къын-
зэрькілон, ар шъо лъэпкъ пчыа-
гъэу зэблэхъу. Ау зыкли зе-
мыхъюкырэр, цыфым иштои-
гъоныгъ, игугъ — сид ишты-
клеми щылэ, псэу шлоигуу амал
зэрилкэл, дунээ нэфым игу-
хахъо хэмүнэу, йягъэхэм за-
щиухъумежышишъу. Щэгэлжэрэ-
лывтэгъэрэ зыхэлтъир икыкыгъо-
шлон, аужыкъэм, хэтки щысэ-
техыпшэу, ежъ-еждырэу иамал-
льэклкэл, уцуу, тыси имылэу,
игугъэ лъэш икэгъэкъонэу
ицюогу пхыретхъу.

Натхъо Къадыр — тхакло, журналист, экономист, общественне юфышлэхху, США-м ильзэсэбэ хъугъэу щыпсэурэ адыг, гъесагъэ. Гъешлэ бай гъэшлэхъон къыикүгүй, бэмышлэу цыиф үшүир къызылхъугъэр ильзэс 90-ре хъугъэ.

90-рэй хүгүүэ.
Тильэгкъэгү тхаклом иильтээхэм уарыпплэжэймэ, цыифы фэдэу гашшэ бгэшшэнээр чырныбыджычлэгэ ор-орэу илтгэхийнм фэдэх хязыр. Зыимиымыгъэцыхэу, хэти сиди къымыгъяацуу, клочлэгү зыифырикъужьеу сидигүүи ыпэклэпльэн ыкин клон зыфэлтээкырэм бэ къыдэхъурэр. Джащфэдэ цыф лъэшхэм ашын Натхьо Къадыр.

Тұхыдәр къэләтәгъошоу, да-
хәү зәптың ещағъеми, «псы-
кинуғъо-гүләүү минхәм» ахэ-
тыгъеу, зәрадзагъеу, а зэкә
зынә кіәкіңгъэм ыщәчигъеу,
пәкіәкіңгъэр къепіләтжының
е бүгъенәфхыжылпенү хүрәп.
«Тә укыкің лажь?!» — джа-
ры цыифхәм гүләжъхәу язы-
ттыңаугъэр. Кыныр кызыры-
кырәр кәнкіә зан, хазабым
ыльапсәр — зао. Узәрепхъо,
узәщечы, ппсә кыыхәэ, бын-
кіодыр кыыпфехы... Ауми,
ушылән фәе.

Гүгъэр кэгъэкъон

Натхъо Къадыр сыйдигъоки
пыйтэу къыготыгъэр иругу ыкчи
ициыхъэ мыуҳыхъяэ гъашләм
фыриләр ары. Жъоныгъуакләм
и 25-м, 1927-рэ ильесым Адыгэ
хәкумкә къуаджэу Хъатрам-
тыку Натхъор къышыхъугъ,
льэпкымкә — нәтыхъуай.

Тхаклоу, США-м щыпсэурэ адыгэхэм аышыц
ІофышІэшхоу Натхъо Къадыр къызыыхъугъэр
ильтэс 90-рэ хъугъэ

ЦЫФЛУШ ИАКЪЫЛ ИГЪОМЫЛ

—

рэдунаеу
хэм тын лъшыгъ.

Общ лофыш

«лофыр —
alo, ар шыц
цыфыр ыпк
кэ ыгъапл
п агушсю, и

рэдунеу щыпсэурэ адыгэхэм тын лъаплэ Къадыр афишыгъ.

Общественнэ
юфышIЭклошху

«Іофыр — псэпыгъэкілж»
alo, ap шыыпкъэ дэд. Іофым
цыфыр ыптоу, ыгъасэу, ыпэ-
кілж ыгъаплъэу, иғашэл ки-
гъэгуштоу, ыкlyачэ кыригъе-
блыжъэу зэрэштыр ешэл тха-
клоу, гупшысаклоу, обществен-
нэ үофышлеклошху Натхьо
Къалыр.

кэшыкыгъэ зы-
гъесэгъешху,
н.
ЭМ
Ы,
ир бзабэ ешлэ,
дьгабзэр, ин-
урсыбзэр.
убэм анэсигь,
шыэрэм гүуни
нахынбэжь гу-
Ары ирассказ-
хэр — ипро-
ямышыкъехэу,
шагъехэу, ате-
шэшлэгьон дэдэ
Къадыр.
Ымышшэрэм күэупчлэнэир,
ымышшэрэр куоу зэригъашшэ-
ныр бэшлагъэу шэнышу фэ-
хугъ. Джащ фэдэ къабзэу
«Цыфыр цыфым ищхэпсэү»
зэрэштыр къыдилтытэу, узэ-
рэшлэным, узгурлыоным, узэ-
фэсакынным мэхъянэшко аре-
ты, ежь ышыхъэкі аш ельы-
тыгъэу сыйдигьуу юфышо еле-
жьы. Америкэм щылсэурэ
адыгэхэр апэрэу зэхэзыща-
гъэхэр Натхъор ары. Нью-Джер-
си Черкес шүүшлэ Хасэм и
Унэу дэтыр, быслымэн мэ-
штыр а ильэсхэр ары къыз-
ыдэтэджагъэхэр. Гумэкі, гукэл-
гуу, гъотырэ гупыкырэ ильэ-
пкыкілэ зилэ Къадыр бэ джащ
фэдэу фызэшлокыгъэр.

Гъашэм хэлтэйн изышыкын тухьом игуушын тээктынэу худалшыхо, 1986-т, Иекель хувроманэу «Цыиф бзэктэ «Отчуждено» тэ кындаа, образхэр куух, гэвээ уштэйтийн эряхьцүлээрэм, цысэх. 2009-рээдээ Лъепкь драмын ыцээ зыхын драмын «Мэдээлэл»

Насып Іахъ

Натхъор — цыфышу, акбылышшу. Журналист, экономист, ежы иунэе полиграф Ioшша-піэ ыгъепсын ыльэкыгъ. Тхаклоң гуклодыгъор зымышшэрэ бэнекло лъэш. Игупшысэ зафэу мэлажье, игъогуи нэфы. Хэуқыончыэу, лъэхъянымрэ цыфымрэ язэгурьо-зэдэштэнингъэ кыыбгургыгъалоу, кыыпфызэхифэу матхэ. Бэдэд пэккыгъэр, ау ар ыгъэшшэу щысыгъэп, үпэккэе пльэн ыльтекыгъ, лъыклотагъ, «ежь-ежырэу цыфы зишыгъ» зыфалохэрэм ашыц, инасып 1ахын лъэнныкьюабэккэ ыгъотыгъ. Тхаклоу Натхъо Къадыр нэшлуккэ, гушлуккэ мы дунаим хаплэй, игупшысэ самэхэр зэрээригъэкшүхэрэм, иадыгэ лъэпкъынапэ ыгъэдахэу, кыыгъэгүнэу, цыф лъэш инэу зэрэштым уегъэгушхо. Адыгэхэм зэралоу, псауныгъэ дахэ ышхъяекли, игупсэхэмкни илэу, гъэ МИН Кыыгъэшэнэв фэтэлэ!

МАМЫРЫКЪО Нурият

МЫХҮРЭ ЩИЭП

Тарихъ саугъэтэу къэнжкы

Къалэу Казань хъапсыр зычтэгъэ уншхоу дэтыр федеральн мэхъанэ зиэ архитектурнэ саугъэтхэм ахагъехъагъ.

Я 19-рэ лэшлэгъум мыш Сыбир ращэжэгъэ декабристхэм ашыщхэр чесыгъэх, студентхэм зэхажэгъэ революционнэ кружокым хэтигъэ Владимир Ленинр чэфэгъагъ, декабристеу А. Гриневицкэр чэлпыхъагъ.

А пстэур къадалтыти, унэр тапэкэ зыфэдагъэм итеплээ рагъэгъотыжъену фежъагъэх. Къебарыр Татарстан культурамкэ и Министерствэ ипащэ игуадзэу Светла-

на Персовам къыуагъ. «Хъапсыр зычтэгъэ унэр зэтедгээпсихъажыныш, къэралыгъо учреждениехэм ашыщхэр аш дгээжкожыщтых», — ело аш.

Унэр 1722-рэ ильэсүм сатышшэй Михляевым аригъашыгъагъ, аш цыяпхээ къышашыштыгъ, фабрикем Апэрэ Петр къэлгъагъ. Нэужым унэр хъапсэу агъэфедагъ. Аужырэ лъэхъаным мыш республикэм ионнологичек диспансер чэтигъ.

Мыльку чэлгъагъ къэзыгъотыгъэхэр

Великобританием ит еджаплэхэм ашыщ чэт пианинэм рагъэллынэу аш хэшкык дэгъу физиэ Мартин Бакхаус рагъэблэгъагъ.

Аш инструментыр къызыэтрехим, дышъэм хэшкыкыгъэ ахъщэжкъэхэр зэкоцыхъагъеху къигъотыгъ. Залытэм, ахэр доллар мин 640-рэ хъухэу къычкыгъ.

Ыпекэ пианинэр зиегъэ зэшъхэгъусэхэм аш ыклоц ахъщэшхо щагъэбылтыгъэм ашлагъэп. Яунэ ильэс 33-рэ итигъэ пианинэр чынпэ еджаплэ шухуафтынэу ратыгъагъ. Джи зэшъхэгъусэ Хеммингсхэм мылькум щыщ атефэрэп, ар ежхэм яунаeu зэрэшмытыжым къыхкы. Ахъщэр къэралыгъом, еджаплэ ыкы ар къэзыгъотыгъэм зэ-

фагоющыт. Экспертхэм къызэралорэмкэ, ахъщэшхоу къагъотыгъэр 1926 — 1946-рэ ильэсхэр ары загъэбильгъагъэр.

Джащ фэдэу заом щагъэфедэрэ технике зэфэшхъафхэр зыгъоихэрэ англичанинэу Ник Мид Интернет-аукционым хэлажы, къышфыгъэ советскэ танкэу Т-54-м ибак дышъэ гъэччыгъэхуу та-къыритф къырихыгъ. Ар доллар миллиони 2,5-рэ фэдиз мэхъу.

Нормандием щыщ хъульфыгъэу зиахылхэр

дунаим ехыжхи, унэр къызфагъэнагъэм аш итывэе пкыыгохэри, хъакуу-шыкъухэри ыщэжы шийгъуагъ. Унэр къыгъэ-къэбээнэу ригъэжъагъеу къогъупэ зэфэшхъафхэм къэмлэнэ заулэ дышъэ чыгъэ такырхэмкэ ушыагъэхуу къашигъотыгъ.

Унэр зиягъэхэм дышъэр къызэрашфыгъагъэр къэзыгъэшыпкъэжыре тхыльхэмрэ сертификатхэмрэ зэррапальхъагъэхуу апильгъагъ, ахъщэгъэ дышъэр евро миллиони 3,5-рэ хъущтыгъ.

Дышъэ е ахъщэ гъэтылыгъэхэр бэмэ къа-

гъотырэп, аш ар къадэхъунэу зэкэ фай. Зэрэднауу пштэмэ, анахь шуаагъэ зыпль чэлгъагъэ къызшагъотыгъэр Индиер ары. Ар зыхыгъэр 2011-рэ ильэсүр ары, тхъэлъэлпэу «Вишну» зыфарорэм хэгъэбильхъэгъагъ. Ильэсүр пчъагъэм къыклоц аугъоигъэ мыжко лъаплэхэр, дышъэм хэшткыгъэ псышшуалъэхэр, ахъщэжъэйхэр, тыжын скульптурхэр бэдээдэх хъущтыгъэх. Ахэр дэпкын хэгъэбильхъэгъагъ, экспертихэм къызэралорэмкэ, мылькоу къагъотыгъэм миллиард 22-рэ фэдиз ыуас.

Ыгу зэrimыгъэкодыгъэм

Къыгъэнагъ

Англием икырэ къухъэу Бразилием кюорэ нэмыц субмаринэм еутэкли, нэбгырэ 25-у исыгъэм щыщэу зы псауу къэнгъагъэр.

Ар къухъэр зэкутэм псым къидихые гэе къутафхэр зэхилхэхи атэсигъ, мэфитло ышхын икъун гъомылэ илгъэр, ау псыр экипажм фикъунэу зыдирашгъэгъагъ. Пун Мин, ары хъульфыгъэм ыцлагъэр, псыр мэфэ 55-рэ ригъэкъуу, адэр мафэхэм хыпсы зашьоштыгъэр. Шхыны-

гъо илгъэр пцэжье цыклю къылэкафштыгъэхэр, чайкэу къыубытыштыгъэхэр ыкын загъорэ зыфырикүштыгъэ акулэхэр ары.

Мэфи 133-рэ псышхъашьом Ѣзыэрихъэгъэгъагъ. Пун Мин, ары хъульфыгъэм ыцлагъэр, псыр мэфэ 55-рэ ригъэкъуу, адэр мафэхэм хыпсы зашьоштыгъэр. Шхыны-

Къэмилэжкыгъэм уйгъэтхъэштэп

Таджикистан щыщ следователуу коррупцием пэшүекюрэ къулыкъум следователэу Ioф щызышээрэм бункер зэтегъэпсихъагъэу ышыгъэм дышъэр бэу ыкыи автомобиль лъаплэхэр къырагъотагъэх.

Ежыр илэнатэ къызфигъэфедээзэ мылькушо зыгъоигъэ цыфхэу Ioфшаплэхэм къаулахъэкынэ ашыщ.

Следователыр Iэнэтэшхо зиэгъэ пащэхэм ашыщ имэхъялгъагъ, ятэ прокурорэу Ioф ышлагъ. Гъэбылыпэу дышъэхэр, доллархэр ыкын мыжко лъаплэхэр зэрлыгъэхэр ятэ иун къызэрагъотагъэхэр.

Гъэр. Ящагу уни 6 дэт, ахэм камерэхэр атетых.

Бункерым узэрихъашт чыпээр зыдэцшиэр унэр къауплэкүнэу къэклүнэхэм къязыгъэлэгъугъэр ят. Умышлэрэмэ, чэххаплэм гу лъыптэнэу щытэп. «Джип» зыфалорэ машинэхэм афэдэу чычэгъым щагъэпсигъэгэ гаражхэм къачашыгъэхэр 6 мэхъуу. Къагъотыгъэ

мылькур дзыохэм аральхыи, цыргуущ атырадзи, дашыгъ, машинэхэри ахэм ягусэх. Следо-

вателым аш фэдэ мылькушо зэрэзэригъэгъэхээр хэбзэхуумакюхэм зэхрафыщ.

Башнэр къашыхъащ

Париж ичынэ анахь гъэшэгъонхэм ашыщ къэлэ гупчэ шыпкъэм ит Эйфелевэ башнэр. Ар 1889-рэ ильэсүм ашыгъагъ, метрэ 324-рэ ильэгэагъ, Францием шыпсэухэрээр зэкэ зэргүшоххэрэ саугъэт.

2015-рэ ильэсүм къалэм теракт заулэ къызышхъум ыуж башнэр зэфашыгъагъ. Икыгъэ ильэсүм Францием ипарламент аш икъэхуумэн зэригъэптиэрээм хигъэхьюагъ, туристхэр башнэм рамыгъэклюалэхэу бэрэ къыхэкыгъ.

Гъучу саугъэт иныр террористхэм ащаухумын фэшл къэралыгъом ипархэхэм ар щэр зыпхы.

Миллион 300 къыхыыгъ

Мэкьюогъум и 30-м къалэу Новороссийскэ шыпсэур цыфхэм ашыщ лоторейкэ сомэ миллион 300 къыхыыгъ.

Лоторейнэ билетыр къызэришфыгъэр соми 100. Зыхэлэжъагъэр къэралыгъом лотореу «Гослото» зыфилорэм итиражэу «6 из 45-р» ары. Чынчоу хигъэтхъыкыгъэхэр зэтэфхи, билетым мылькушо къыфихыгъ. Лоторейнэ билетхэр бэрэ къыщэфы-

хэу ихэбзагъэп, ахъщэ къызыкэлүнэу агаа соми 100. Зыхэлэжъагъэр къэралыгъом лотореу «Гослото» зыфилорэм итиражэу «6 из 45-р» ары. Чынчоу хигъэтхъыкыгъэхэр зэтэфхи, билетым мылькушо къыфихыгъ. Лоторейнэ билетхэр бэрэ къыщэфы-

хэу ихэбзагъэп, ахъщэ къызыкэлүнэу агаа соми 100. Зыхэлэжъагъэр къэралыгъом лотореу «Гослото» зыфилорэм итиражэу «6 из 45-р» ары. Чынчоу хигъэтхъыкыгъэхэр зэтэфхи, билетым мылькушо къыфихыгъ. Лоторейнэ билетхэр бэрэ къыщэфы-

Нэклубгъор зыгъэтхъызрыгъэр
ШАУКЬО Аслынгуаш.

ИСКУССТВЭМ ИШЫФХЭР

Нэфынэм гушуагъор къызыдехьы

Гуманитар уштынхэмкі Адыгэ республикэ институтуу КІэрэцэ Тембот ыці зыхырэм Лэупэкі Нурбый ишыїэнэгъэ гьогу фэгъэхыгъэ зэхахъу щыкъуагъэр гум икъыжырэп. Аш къэбар гъашїгъонзу щызэхтхыгъэхэм татегущыїэнэ, юбилийным исурэтхэм якъэгъэлъэгъон Мыекъуап къышыззашуагъы.

Шэнэгъэлэжье Н. Лэупакіэр искуствовед, археолог, сурэтыш. Аш эрээ художественнэ еджаплэу И. Е. Репинийн ыці зыхырэп Ленинград къышиухыгъ. Сэнаущыгъэ ин зэрэхэлым фэш зэлтшашаа Н. Рерих фагъадэ. Живописим, графикэм нах афэшагъ. Сурэтхэм якъэгъэлъэгъон республиком икъэлэ шъхьаа къызызын зэуяхым, зэхахъэм цыифыбэ хэлэжьеагъ. Н. Лэупакіэм гүшүэ фабэ езыло зышоигъохам талукаагъ. Анахъаа зэкіми къыхагъэшти ашоигъуагъэр ыгу къабээу зэрэпсэурээр, ильэпкэ, ихэгъэтуу зэригъэлъаплэхэрэр ары. Гоуцохээ нэпээпль сурэтхэр зытырахыгъэхэр нэбгырипш пчагъэ хууцтыгъэх. Лытэнэгъэ ин зыфашияа Н. Лэупакіэм къызызриуагъаа, аш фэдиз цыиф зэхахъэм къеклощими ёштэгъахэп. Къэгъэлъэгъоним икъызэхуын хэлэжээн зымылъэгъэхэр археологэу Тэу Асплан ельзэхүү, зэлкэгъу зэдьрялагъ. Упчэхэм джэуапхэр къаритыжыгъэх.

Ишшагъэхэр зыфэгъэхыгъэхэр

Сурэтыш-модельерэу Стлашу Юр, Адыгэ иминароднэ

артистэу, драматургэу Пэрэнкью Чатиб, республикэм изаслуженэ журналистэу Къэзэн Юсыф, искуствэр зышюгъэшгэхон ныбжыкъэхэр сурэт къэгъэлъэгъуаплэ къекуагъэх. — Лэупакіэм Нурбый ишшагъэхэм цыифхэр ашыгъуазэх, — къыуагъ Тэу Асплан. — Исурэтхэр археологиим, тарихым яхылтагъэх. Чыюпсыр, цыифхэм атыришыкъыре сурэтхэр дахэх, зыфэгъэхыгъэхэр псынкэу къэшэжэх.

— Темэу
ыштагъэр
къызэрээ-
Иуихырэр
къытфэш-
тэба.

— Лэупакіэм Нурбый ишшагъэхэм цыифхэр огъэгушысэх, огъэгушлох. Бзыльфыгъэхэм атешшыкъыхэрэ сурэтхэр тыгъэм инэбзийхэм ахгээшагъэх, хуульфыгъэхэр нэгушлох. Шушшагъэу уилэр щызэнэгъэм къыщытэжынэу тыгфельяло. Унальоу пытэмэ хэгъэгур зэрэптиштыр, шуульэгъу къабзэм цыифым игушхъэ куачэ хэхъонигъэ зэрэфишырэр, бзыльфыгъэм идунай сурэтхэмкіэ къэпэлтэн зэрэптишырэр уисэнэххат къыщытэжыгъэх.

тильэпкъэгъуухэм мэхъанэ ин ратыштыгъ.

— Испунэхэр сыйдым фэдагъэх?

— Ахэр тхъэлъуплэштыгъэх, хъадэхэр щагъэтэйлыжыщтыгъэх. Пкыгъо халэмэтхэр къараьготэжыгъэх. Ятеплэхэмкіэ зэфэмыдэхэу къыхэкыщтыгъэ. Пкыгъоу къачлахыжыгъэмэ ашыц джэрэзим хэшыкъыгъэ лыкъоу пхъэцэ зышуалхъэштыгъэр. Хуульфыгъитуу зэпэлтэу щит, ахэр скульптурэх. Алэхэр Іэтгъэх, ятеплэцэ зэрэзэнэкъохуухэрэр гъэнэфагъэ. Сурэтхэр Нурбый ишшагъэхэр ижырэ күлтүрэм хэхъэх.

— Тарихым къыпкырыкъызэ сурэтхэр ешынхэу ольыгтэба?

— Ары. Испунэхэм язэхэтыгъэхэм, зэрэшыгъэхэм Лэупакіэм Нурбый дэгъоу ашыгъуаз. Къэгъэлъэгъоним хигъэхээгъэ сурэтхэмкіэ ишэнэгъэ къизэхуух.

— Джыри щысэ къытфэхъба.

— Испунэм ыпашхъэ щашырэ хъадэхусыр сурэтинкэ къеэгъэлъагъо. Мыекъопэ живописыр, испунэхэр зыдэшыт чыиплэхэр дахэу, зэклүжхъэу нэгум къыкъеэштих.

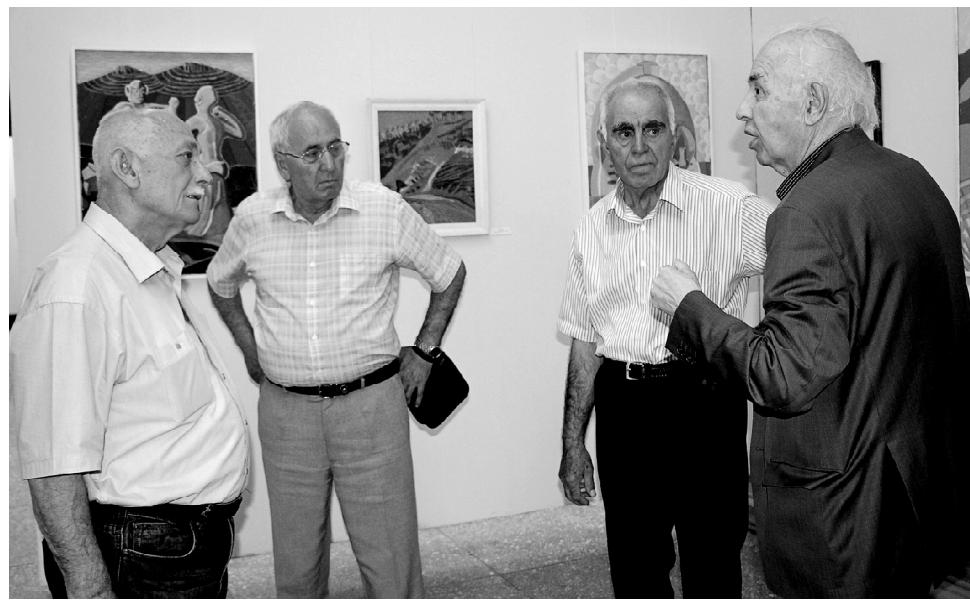
— Ижырэ тхъэлъеу-
Пхэм ятеплэ тшогъэ-
шэгъон.

— Ахэр наарт хыишъэм нахь епхыгъэх. «Пэтэрэз илыхуужьныгъ», «Испунэм ишьэф», нэмыкъхэри адыгэхэм ятарихь пытэу хэуцуагъэх.

Н. Лэупакіэм исэнаушигъ

— Тэ зэрэтишэрэмкі, Лэупакіэм Нурбый ижырэ мыжъохэм атетхагъэхэм якъеджэн, язэгъэшэн, ахэр цыифхэм алтыгъэшыгъэнхэм ишшилэхэу пыль.

— Мыекъопэ мыжъом тетхагъэхэм ильэс 3200-рэ аныбжьеу укьяджэ. 2016-рэ ильэсийн хыуушьом Ius Шапсыгъэ шольтэйрим къыщагъоогъэ мыжъобгыу тетхагъэхэр зиэм Лэупакіэр къеджагъ. Аш къызэриуагъэмкіэ, тхыгъэхэм ильэс 4000-м къышымыкъеу аныбжь.

Ижырэ культурэм ехылтагъ. Мыжъом дольмениту тешьхъагъ. Мыутэ тамыгъэхэр етэгъэжыгъэ атетхэу пкыгыуи 100 пчагъэ къыхигъэшыжыгъ.

— Сыда ахэр анахъу
зыфэгъэхыгъэхэр?

— Адыгэ лъэкъоцэ тамыгъэхэм якъежыаплэхэу пльтилэхэ хуушт. Апэрэ уштынхэр зышыгъэр Нурбый ары. Исурэтхэр къыгъэлъагъохэрэр тарихым къыпкырэкъых, цыифхэр авторым егъэгъуазэх.

— Лэупакіэм тарих мэхъан зијэ сурэтэу къыгъэлъагъохэрэр ти-
лъэпкъе епхыгъэхэу тэлъытэ.

— Тэрэз къашууорэр. Лъэпкъым ыгу къыфытео. Нурбый исурэтхэм къакъеупчээр бэ. Джэуапыр къэзыон фаеу слытэрэр юфым хэшыкъык ин физиэл, адгээмэ ятарихь зыгъэлъаплэхэр ары. Цыифхэр зыгъэгъозэнхэ зыльэкыицхэ археологхэр тищыкагъэх, ахэр Адыгэ иминароднэ.

Зэгъэпшэнхэр

— Сурэтышылм ишоф-
шагъэхэм мэфэкнэ-
шанхэр ахэтэлъагъох.

— Тхъашууегъэпсэу, аш дэгъоу гу лъышуутагъ. Зэфэмыдэхээр сурэтхэм ашгээфедэх. Плыжышишьор, тывъем инэбзийн нэххэр, ошчоцапэм ишэлтэй чыиплэхэр, псыхъочьэрым, хым ятеплэ хэушхъа-
фыкъыгъэу къеэлъагъох. Нэфынэр, гур зытэтиэр, цыифыр зыгъэгушхорэр икласэх.

— Мэзахэу, чэфынчья-
гъэ хэлъэу...

— Хяа. Гур зыгъэцыкүре сурэтхэр ишхэп.

— Силофшагъэхэм ясэгья-
пшэх, сурэтхэр дахэх. Силоф-
шэн щызгъэфедэн слыэкыиц-
хэр непэ слыэгъуэхэу сэлты-
тэ, — къыуагъ Стлашу Юрэ.

— Пьеэсэ стхынэу сифай. Лэупакіэм Нурбый фэдэ цыифхэр гушно зилхэр арых щысэу ныбжыкъэхэм ядгээлъэгъунхэ фаер, — зэдэгүүштэгъур лъигъэктэгээ Пэрэнэхэе Чатиби.

— Археологиим тызэфишагъ,
— къыуагъ Тэу Аспланэр Къэз-
зэнэ Юсыфэр. — Лэупакіэм Нурбый адыгээмэ ятарихь чы-
пэшхо щырил.

Нурбый ыкъоу Хъатыу Адыгэимкэ күлтүрнэ къэнэжьхэм язэгъэшэнэ якъеуху-
мэнэ апиль юфшланэ щэлажьэ. Ишхъэгъусэу Фатими, ыпхъоу Светлани лъэпкъ ю-
фыгъохэм гукъз апблагъэх.

Опсэу, Нурбый! Уисурэтхэмкэ цыифхэр огъэгушысэх, огъэгушлох. Бзыльфыгъэхэм атешшыкъыхэрэ сурэтхэр тыгъэм инэбзийхэм ахгээшагъэх, хуульфыгъэхэр нэгушлох. Шушшагъэу уилэр щызэнэгъэм къыщытэжынэу тыгфельяло. Унальоу пытэмэ хэгъэгур зэрэптиштыр, шуульэгъу къабзэм цыифым игушхъэ куачэ хэхъонигъэ зэрэфишырэр, бзыльфыгъэм идунай сурэтхэмкэ къэпэлтэн зэрэптишырэр уисэнэххат къыщытэжыгъэх.

ЕМТЫЛЬ Нурбый.

Сурэтхэр къэгъэлъэгъоним къыщытэжыгъэх.

ИСКУССТВЭР — ТИБАИНЫГЬ

Сэнаущым дэхагъэр къеухъумэ

Орэдыр зигъусэ цыфым гүшүйгэй уфэхъумэ, упчэ маклэп ептыштыр. Адыгэ Республикэм инароднэ артисткэу, Абхазым изаслуженнэ артисткэу Кушъэко Симэ иджэуапхэр тшогъэшэгъоных. Тигъэзетджэхэм ашыц кызэрэтиуагъэу, Симэ ишынэгъэ орэдыр хэпхын пльэкыщтэп.

— 2017-рэ ильэсыр хуугъэшлагъэхэмкэ бае щыт, — къеуат Адыгэ Республикэм искусствэхэмкэ иколледжэу У. Тхьабысымэм ыцэ зыхырэм икэлээгъаджэу, республикэ къералыгъо филармонием иорэдьиоу Кушъэко Симэ.

— Жанрэ зэфэшхъафхэм орэдьио хуущтхэр афэгъасэх. Уисэнхъяат орыкэ сыда?

— Академическэ музыкэм къыщуублагъеу кэлэеджаклохэр искуствэм фэсэгъасэх. Романсхэр ясэгъашэх. Советскэ Союзым ильэхъанэ аусыщтыгъэхэм икэрыкэй зафэдгээжыгъ, ятонэрэ «щынэгъэр» яэтэй. Сисэнхъяат иофшэн къызэрэйхэм афэзгъадэрэп. Орэдьири тищынэхэл-псэукэ хэпхын умыльэшкыщтэу сэлтытэ.

— Адыгэ фольклорым зыфэбгъазээс еогъаджэх. Амалэу бгэфедэхэрэр къыталаоба.

— Сэнхъяатэу къыхэсхыгъэр сищынэгъе кыпкырэкы. Сянэсятэхэм, Тэхъутэмкыуае сищезыгъаджагъэхэм, филармонием иорэдьиоу иоф сшэээ искуствэм щызэлшашээрэ. Хьот Заур лэпнэгъу къызэрэфэхъуустыгъ, фэшхъафхэм гушхонигъэ сагьешигъыгъ. Адыгэ орэдышохэр сыда зымыасэхэр?! Ансамблэ цэрийиоу «Ислъамыем» пэсэрэ льэпкэ орэдхэм псе къапигъэ-кэжыгъ. Художественнэ пашэу, композиторэу Нэхэе Аслъянтиордхэмкэ адьгэ льэпкыр дунаим щаргъашэ. Уйблэкыгъэ лъэхъан умыгъэлшаплэу уапекэлээрэлъякотэштыр сшээрэп.

Орэдьири — щынэгъыгъ

— Адыгэ орэдхэр урысхэм, нэмыхкэ льэпкхэм яогъашэ. Егъэжьаплэу аш фэшшыгъэр шэфа?

— Хъау, шэф хэльэп. Узынгэсэурэ республикэм итариих, шэн-хабзэхэр пшэнхэз фаеу сэлтэйтэ. Студентэу Сергей Трутневым адьгабээки орэдхэр къелох. Хуулсрэджэн Мадинэ ансамблэу «Ислъамыем» аштаг. Мадинэ езгэдэжээ адьгэ орэдхэм нахь афэшагъэ хуульэ. Ацумыжь Заремэ Шапсыгъэ къышыхъу, мэктэ дахэ ил. Ижырэ орэдхэр къелох. Алина Доневар Советскэ Союзым ильэхъанэ аусыщтыгъэ произведенияхэм нахь афэшагъ.

— Искусствэмрэ щынэгъэмрэ язэпхыныгъэхэм татегъэгүйшгээба.

— Лъэшэу сигуапэу сиеплэйкэхэр къыосоштых. Орэдьио хуущтэр анахъеу зыпылтын фаер пүнүгъэр ары. Дэгьюу гээсэгээ цыфым цыхъе фэошы, щынэгъээм чыплэу щыриэм мэхъанэ етэй. «Сэнаущыгъэ хэль, ау зеклокэ дэйхэр къыхэфэх» зыфалохэрэм уафэсакын фае.

— Сыда апэрэ чыплэм бгээцуурэр? Сэнаущыгъэ хэльыр ара е шэн-хабзэу зэрихъэрэр ара?

— Ахэр сымыгошихэ сшоигъу. Уильэпкэ, иреспублике огъелья-пэх — ар дэгъуба. Сэнаущыгъэу

хэм» ахэлажы, «Синанэр» адьгабзээкэ ыгъэжынчыгъагъ, шүхъафтын шхъяаэу «Гран-при» зыфиорэр фагъашшошгъагъ.

— Сим, ебгъаджэхэрэм орэдэу ябгъашшэхэрэм сащыгъуаз. О къаплохэрэр студентхэм ярепертуархэм ахэтых.

— Нурбай, а упчээм сицкежэштыгъ. Ошаа, орэдэу тамэ зэптыгъэр щынэгъээм бэрэ къышало пшоигъошт. Адыгэ Республикэм икомпозиторхэу Тхьабысым Умарэ, Натхъо Джанхъот, Сихъу Рэмзэнэ, Гъонэжыкъо Аскэр, фэшхъафхэм аусыгъэхэр щынэгъээм иорэдых. Ахэр филармониим имызакъоу, тикъуаджэхэм, іэкыб къералыгъохэм къашалонхэ фае. Орэдым льэпкым ыбзэ, ишэн-хабзэхэр къеухъумэх.

— Студентхэм уиорэдхэм сида къараалылэрэр?

— Фэмыер езгээзу сишишнэп. «Си Мэмэт», «Насыпир ори кылфэсийт», «Гушлого джэгу», фэшхъафхэри ныбжыкъиэхэм ясэгъашэх. Шъеожкэ Розэ псе къызыплигъэлгээ орэдхэри яласэх. Кэу аусыгъэхэр студентхэм ашлэнхэ фаеу сэлтытэ.

— Уишъуашхэм сяллыышь, адьгэ быракыр сурэтэу атешыхъагъ. Концертхэм ашыгъэфедэрэ шъуашхэм якъыхэхын зыгорэ къеполоплэна?

— Пчыхъэзэхахъэр зыфэгъэхыгъэр къыдэслэлтээ, щыгынныр къыхэсэхы. Тэ, адьгэхэм, льэпкэ шьошэ дахэ ти, дунаим нахьышоу тыщашиэнным фэштишьушэ, тибыракъ ямэхъанэ сицдигъуи къыхэсэгъэшы.

— Уигухэль благъэхэмкэ тизэдэгүйшгээтуу туухы сшоигъу.

— Къэбэртэе-Бэлькъарым икомпозиторэу Жырыкъ Заур иобилей зэхахэе сиригъэблэгъяа, аш сигуапзу сицхэлэжээшт. Орэд заулэ тестхэн симурад. Тикомпозиторхэм сэш пae аусыгъэу сэрэши, псынкэу тамэ ястышт.

— Уигухэльышыгъэр Тхъэм къыбдегъэхъу.

— Тхъауеугъэлэсэу.

Тарихъым зыфагъэзэжы

— Совет хабзэм ильэхъанэ аусыщтыгъэ орэдхэр цыфхэм ашыгъупшэхэрэп. Щынэгъээрэ орэдкэ къауатэштыгъ...

— Композитор, тхэкло цэргийхээр тилагъэх, ахэр егъашши тишигъупшэштхэп.

— Адыгэим, къош республикэм ашыаусыгъэ орэдхэр гум къегуши-ыкъых.

— Жэнэ Къырымызэрэ Тхьабысым Умарэрэ зэдэусыгъэ «Синанэр» дунаим щашэ. Адыгэхэм ямызакъоу, урысхэм, аххъаэхэм, нэмыхкэх къао. Абхазым икэлэеджаклоу Абзагу Цвижэ Дунэе фестиваль-зэнэхъоу «Адыгэим ижъогъожын

уплэу Прогрессым щыдешшэйт чыплэ командэу «Биологым». «Зэкъошныгъэм» мы мафэхэм зегъэхъазыры, ныбджэгъу зэлукэгъухэр зэхишшэштых.

И 9-м ешшэштых

Адыгэ Республикэм футболымкэ изэнэкъокъу командэхэу ятонэрэ купым хэтхэм 2017 — 2018-рэ ильэс ешшэгъур бэдзэогъум и 28-м аублэшт. Мыеекъопэ «Зэкъошныгъэм» иапэрэ зэлукэгъу. Волгоград щыкъоштэу макъэ къытагъэлэгъ.

ФУТБОЛ

«ЗЭКЪОШНЫГЪЭМ» зегъэхъазыры

Урысыем футболымкэ изэнэкъокъу хэлэжъэрэ командэхэу ятонэрэ купым хэтхэм 2017 — 2018-рэ ильэс ешшэгъур бэдзэогъум и 28-м аублэшт. Мыеекъопэ «Зэкъошныгъэм» иапэрэ зэлукэгъу. Волгоград щыкъоштэу макъэ къытагъэлэгъ.

Хэгъэгум и Кубок икъыдэхын огъум и 15-м яэшштых. «Зэкъошныгъэр» Краснодар краим ипсэ-

Нэкъубгъор
зыгъэхъазырыгъэр
ЕМТЫЛЬ Нурбай.

Зэхэзыщагъэр
ыкъи къыдэзыгъэ
гъэкъырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкэ Иофхэмкэ, Иэкъыб къэралхэм ашы псэурэ тильэпкэгъу хэм адьгыэ зэпхынгъэхэмкэ ыкъи къэбар жуугъэм иамалхэмкэ и Комитет Адрессыр: ур. Крестянскэр, 236

Редакциер
зыдэшыгъэр:
385000,
къ. Мыеекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
Редакцием авторхэм
къаихырэр А4-кэ заджэхэрэ тхъапхэу
зипчагъэкъэ 5-м
емыхъхэрэр ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлээр, шрифтэр 12-м
нахь цыкъунэ щытэп.
Мы шапхъэхэм ади-
мыштэрэ тхъгъэхэр
редакцием
зэкъегъэлжых.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушихъатыгъэр:
Урысые Федерацием
хэутын Иофхэмкэ, телерадиокъэтын-
хэмкэ ыкъи зэлты-
Иэсикъэ амалхэмкэ и
Министерствэ и Темир-Кавказ
Чыпэл гээлоры-
шапл, зэраушыха-
тыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
ООО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыеекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Зэкъэмкэ
чыагъэр
4301
Индексхэр
52161
52162
Зак. 2215

Хэутынм узьши-
кэтхэнэ щыт уахтэр
Сыхьатыр
18.00
Зыщыхаутыр
уахтэр
Сыхьатыр
18.00

Редактор
шхъаэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор шхъаэр
игуадзэр
Мэшлэкъо С. А.

Пшъэдэжъыж
зыхырэ секретарыр
Хъурмэ
Хъ. Хъ.